

సుందరకాండం

రామాయ శాశ్వతసువిస్తృతషడ్గుణాయ
సర్వేశ్వరాయ బలవీర్యమహార్ణవాయ |
నత్వా లిలజ్జయిషురర్ణవముత్పపాత
నిప్పీడ్య తం గిరివరం పవనస్య సూనుః || ౧||

చుక్షోభ వారిధిరనుప్రయయౌ చ శీఘ్రం
యాదోగణైః సహ తదీయబలాభిక్రష్టః |
వృక్షాశ్చ పర్వతగతాః పవనోన పూర్వం
క్షిప్తోఽర్ణవే గిరిరుదాగమదస్య హేతోః || ౨||

శైలో హరస్య గిరిపక్షవినాశకాలే
క్షిప్తోఽర్ణవే స మరుతోర్వరితాత్మపక్షః |
హైమో గిరిః పవనజస్య తు విక్రమార్థ-
ముద్బిద్య వారిధిమవర్ణదనేకసానుః || ౩||

నైవాత్ర విక్రమణమైచ్ఛదవిశ్రమోఽసౌ
నిఃసీమపౌరుషబలస్య కుతః శ్రమోఽస్య |
ఆశ్లేష్య పర్వతవరం స దదర్శ గచ్ఛన్
దేవైస్తు నాగజననీం ప్రహితాం వరేణ || ౪||

జిజ్ఞాసుభిర్నిజబలం తవ భక్షమేతు
యద్యత్త్వమిచ్ఛసి తదిత్యమరోదితాయాః |
ఆస్యం ప్రవిశ్య సపది ప్రవినిఃసృతోఽస్మాత్
దేవాననన్ధయదుత స్వకమేషు రక్షన్ || ౫||

దృష్ట్వా సురప్రణయితాం బలమస్య చోగ్రం
దేవాః ప్రతుష్టువురముం సుమనోఽభివృష్ట్యా |
తైరాదృతః పునరసౌ వియతైవ గచ్ఛన్
ఛాయాగ్రహం ప్రతిదదర్శ చ సింహికాఖ్యమ్ || ౬||

లంకావనాయ సకలస్య చ నిగ్రహేఽస్యాః
సామర్థ్యమప్రతిహతం ప్రదదౌ విధాతా |
ఛాయామవాక్షిపదసౌ పవనాత్మజస్య
సోఽస్యాః శరీరమనువిశ్య బిభేద చాశు || ౭||

సుందరకాండం

నిఃసీమమాత్మబలమిత్యసుదర్శయాన్
హత్వైవ తామపి విధాత్రవరాభిగుప్తామ్ |
లమ్ప్రే స లమ్భశిఖరే నిపపాత లజ్కా-
ప్రాకారరూపకగిరాథ చ సఙ్కుకోచే || ౮||

భూత్వా బిడాలసమితో నిశి తాం పురీం చ
ప్రాప్స్యన్ దదర్శ నిజరూపవతీం స లజ్కామ్ |
రుద్ధోఽనయాఽఽశ్వథ విజిత్య చ తాం స్వముష్టి-
పిష్టాం తయానుమత ఏవ వివేశ లజ్కామ్ || ౯||

మార్గమాణో బహిశ్చాంతః సోఽశోకవనికాతలే |
దదర్శ శింశపావృక్షమూలస్థితరమాకృతిమ్ || ౧౦||

నరలోకవిడమ్భస్య జానన్ రామస్య హృద్ధతమ్ |
తస్య చేష్టానుసారేణ కృత్వా చేష్టాశ్చ సంవిదమ్ || ౧౧||

తాదృక్చేష్టాసమేతాయా అఙ్గులీయమదాత్తతః |
సీతాయా యాని చైవాసన్నాకృతేస్తాని సర్వశః || ౧౨||

భూషణాని ద్విధా భూత్వా తాన్యేవాసన్ తదైవ చ |
అథ చూడామణిం దివ్యం దాతుం రామాయ సా దదౌ || ౧౩||

యద్యప్యేతన్న పశ్యన్తి నిశాచరగణాస్తు తే |
ద్యులోకచారిణః సర్వే పశ్యన్త్యుషయ ఏవ చ || ౧౪||

తేషాం విడమ్భనామైవ దైత్యానాం వఙ్చనాయ చ |
పశ్యతాం కలిముఖ్యానాం విడమ్భోఽయం కృతో భవేత్ || ౧౫||

కృత్వా కార్యమిదం సర్వం విశఙ్కః పవనాత్మజః |
ఆత్మావిష్కరణే చిత్తం చక్రే మతిమతాం వరః || ౧౬||

అథ వనమఖిలం తద్రావణస్యావలమ్భ్య
క్షీతిరుహమిమమేకం వర్ణయిత్వాఽఽశు వీరః |

సుందరకాండం

రజనిచరవినాశం కాంక్షమాణోఽతివేలం
ముహురతిరవనాదీ తోరణం చారురోహ || ౧౭||

అథాశ్శణోద్ధశాననః కపీన్ద్రచేష్టితం పరమ్ |
దిదేశ కింకరాన్ బహూన్ కపిర్నిగ్రహ్యాతామితి || ౧౮||

సమస్తశో విమృత్యవో వరాధ్ధరస్య కింకరాః |
సమాసదన్మహాబలం సురాన్తరాత్మనోఽభజమ్ || ౧౯||

అశీతికోటియూధపం పురఃసరాష్టకాయుతమ్ |
అనేకహేతిసంకులం కపీన్ద్రమావృణోద్బలమ్ || ౨౦||

సమావృతస్తథాఽఽయుధైః స తాడితశ్చ తైర్భృశమ్ |
చకార తాన్ సమస్తశస్త్రలప్రహారచూర్ణితాన్ || ౨౧||

పునశ్చ మన్త్రిపుత్రకాన్ స రావణప్రచోదితాన్ |
మమర్ష సప్తపర్వతప్రభాన్ వరాభిరక్షితాన్ || ౨౨||

బలాగ్రగామినస్తథా స శర్వవాక్సుగర్వితాన్ |
నిహత్య సర్వరక్షసాం తృతీయభాగమక్షిణోత్ || ౨౩||

అనౌపమం హరేర్బలం నిశమ్య రాక్షసాధిపః |
కుమారమక్షమాత్మనః సమం సుతం న్యయోజయత్ || ౨౪||

స సర్వలోకసాక్షిణః సుతం శరైర్వవర్ష హ |
శితైర్వరాస్త్రమన్త్రితైర్న చైనమభ్యచాలయత్ || ౨౫||

స మణ్ణమధ్యగాసుతం సమీక్ష్య రావణోపమమ్ |
తృతీయ ఏష భాంశకో బలస్య హేత్యచిన్తయత్ || ౨౬||

నిధార్య ఏవ రావణో రాఘవస్య నాన్యథా |
యుధీన్ద్రజిన్మయా హతో న చాస్య శక్తిరీక్ష్యతే || ౨౭||

అతస్తయోః సమో మయా తృతీయ ఏష హన్యతే |

సుందరకాండం

విచార్య చైవమాశు తం పదోః ప్రగృహ్య పుష్పవే || ౨౮||

స చక్రవద్భ్రమాతురం విధాయ రావణాత్మజమ్ |
అపోధయద్ధరాతలే క్షణేన మారుతీతనుః || ౨౯||

విచూర్ణితే ధరాతలే నిజే సుతే స రావణః |
నిశమ్య శోకతాపితస్తదగ్రజం సమాదిశత్ || ౩౦||

అథేన్ద్రజిన్మహాశరైర్వరాస్త్రసమ్ప్రయోజితైః |
తతశ్చ వానరోత్తమం న చాశకద్విచాలనే || ౩౧||

అథాస్త్రముత్తమం విధేర్ముమోచ సర్వదుఃసహమ్ |
స తేన తాడితో హరిర్వ్యచిన్తయన్నిరాకులః || ౩౨||

మయా వరా విలజ్జితా హ్యనేకశః స్వయమ్భువః |
స మాననీయ ఏవ మే తతోఽత్ర మానయామ్యహమ్ || ౩౩||

ఇమే చ కుర్యురత్ర కిం ప్రహృష్టరక్షసాం గణాః |
ఇతీహ లక్ష్మమేవ మే స రావణశ్చ దృశ్యతే || ౩౪||

ఇదం సమీక్ష్య బద్ధవత్ స్థితం కపీన్ద్రమాశు తే |
బబన్ధురన్యపాశకైర్లగామ చాస్త్రమస్య తత్ || ౩౫||

అథ ప్రగృహ్య తం కపిం సమీపమానయంశ్చ తే |
నిశాచరేశ్వరస్య తం స పృష్టవాంశ్చ రావణః || ౩౬||

కపే కుతోఽసి కస్య వా కిమర్థమీదృశం కృతమ్ |
ఇతీరితః స చావదత్ ప్రణమ్య రామమీశ్వరమ్ || ౩౭||

అవేహి దూతమాగతం దురన్తవిక్రమస్య మామ్ |
రఘూత్తమస్య మారుతిం కులక్షయే తవేశ్వరమ్ || ౩౮||

న చేత్ ప్రదాస్యసి త్వరన్ రఘూత్తమప్రియాం తదా |
సపుత్రమిత్రబాన్ధవో వినాశమాశు యాస్యసి || ౩౯||

సుందరకాండం

న రామబాణధారణే క్షమాః సురేశ్వరా అపి |
విరిఞ్చశర్వపూర్వకాః కిము త్వమల్పసారకః || ౪౦||

ప్రకోపితస్య తస్య కః పురః స్థితౌ క్షమో భవేత్ |
సురాసురోరగాదికే జగత్యచిన్త్యకర్మణః || ౪౧||

ఇతీరితే వధోద్యతం న్యవారయద్విభీషణః |
స పుచ్చదాహకర్మణే న్యయోజయన్నిశాచరాన్ || ౪౨||

అథాస్య వస్త్రసఞ్చయైః పిధాయ పుచ్చమగ్నయే |
దదుర్దదాహ నాస్య తన్మరుత్సఖో హుతాశనః || ౪౩||

మమర్ష సర్వచేష్టితం స రక్షసాం నిరామయః |
బలోద్ధతశ్చ కౌతుకాత్ ప్రదగ్భుమేవ తాం పురీమ్ || ౪౪||

దదాహ చాఖిలాం పురీం స్వపుచ్చగేన వహ్నినా |
కృతిస్తు విశ్వకర్మణోఽప్యదహ్యాతాస్య తేజసా || ౪౫||

సువర్ణరత్నకారితాం స రాక్షసోత్తమైః సహ |
ప్రదహ్య సర్వశః పురీం ముదాన్వితో జగర్ణ వై || ౪౬||

స రావణం సపుత్రకం తృణోపమం విధాయ వై |
తయోః ప్రపశ్యతీః పురీం విధాయ భస్మసాద్యయౌ || ౪౭||

విలఙ్ఘ్య చార్ణవం పునః స్వజాతిభిః ప్రపూజితః |
ప్రభక్త్య వానరేశితుర్మధు ప్రభుం సమేయివాన్ || ౪౮||

రామం సురేశ్వరమగణ్యగుణాభిరామం
సప్రూప్య సర్వకపివీరవరైః సమేతః |
చూడామణిం పవనజః పదయోర్నిధాయ
సర్వాఙ్ఘ్రైః ప్రణతిమస్య చకార భక్త్యా || ౪౯||

రామోఽపి నాన్యదనుదాతుమముష్య యోగ్యమ్-

సుందరకాండం

అత్యన్తభక్తిభరితస్య విలక్ష్య కిఞ్చిత్ |
స్వాత్మప్రదానమధికం పవనాత్మజస్య
కుర్వన్ సమాశ్లేషదముం పరమాభితుష్టః || ౫౦||

ఇతి శ్రీమదానన్తతీర్థీయమహాభారతతాత్పర్యనిర్ణయే రామచరితే
హనుమత్ప్రతియానం సున్దరకాణ్డకథానిర్ణయః ||